

Kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri Kesklinna politseijaoskonna arestikambrisse

(1) Õiguskantsleri nõunikud korraldasid 30.08.2014 varahommikul etteteatamata kontrollkäigu Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri Kesklinna politseijaoskonna arestikambrisse (edaspidi ka Kesklinna arestikamber ja Kesklinna politseijaoskond).

Külastatud politseihoone on Politsei- ja Piirivalveameti struktuuriüksus, mille arestikambrites viibivad peamiselt lühiajaliselt kinni peetud isikud (nt kaine- ja kahtlustatavad kriminaal- ja väärteomenetluses, sundtoodavad jne).

Varasemalt on õiguskantsler kontrollinud Kesklinna arestikambrit 12.11.2011.

Kesklinna arestikambris on kokku 11 kambrit, neist 4 suuremat (3-kohalised), ülejäänud ühekohalised. Kontrollkäigu ajal viibis politseihoones 7 kinni peetavat isikut ning üks isik toodi politseihoonesse kontrollkäigu ajal.

Lisaks kambritele on politseihoone kambriblokis vastuvõtu/korrapidaja ruum, kus paikneb muuhulgas trellidega eraldatud ja kahe pingiga varustatud ruumiosa (n-õ „puur“), milles hoitakse väga lühiajaliselt kambritesse paigutatavaid kinni peetavaid isikuid (nt olukorras, kus politseihoonesse toimetatakse korraga mitu kinni peetavat isikut). Eraldi paikneb ladu esmaste hügieenitarvete jms jaoks.

Kambrid on varustatud akna, põrandakütte, hügieeninurga, lavatsi(-te) ning videovalve ja kutsungisüsteemiga. Olemas on erinevatel režiimidel töötav valgustus. Jalutushoovi politseihoones ei ole.

Ametnike kinnitusel viibib politseihoone kambriblokis tööl tavapäraselt korraga kaks politseiametnikku. Tervishoiutöötajat arestikambris ei ole. Politseiametnike kinnitusel tuleb kinni peetavatele isikutele sagedasti kutsuda kiirabi (nt kontrollkäigu ööl 2 korda).

Kontrollkäigust tõusetusid kolm täpsustamist vajanud küsimust, mille osas koostas õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri prefektile teabe nõudmise¹:

1. Alaealiste kinnipidamise praktika;
2. Lühiajaliselt kinnipeetud isikute õigused;
3. Kesklinna politseijaoskonnas 2014. aastal viibinud alaealised (nende kinnipidamise dokumenteerimise korraldus).

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokolliga artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kuidas on tagatud inimeste põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu raames intervjuusid kinni peetavate isikutega läbi ei viidud. Kontrolliti kambreid, külastati kambribloki korrapidaja ruumi ja laoruumi. Lisaks jälgiti kinni peetava isiku Kesklinna arestikambrisse vastuvõtmise protseduuri.

¹ Õiguskantsleri 19.09.2014 kiri nr 7-7/141124/1403900.

Samuti kontrolliti politseihoone kambrites kontrollkäigu ajal viibinud kinni peetavate isikute kinnipidamisega seotud materjale. Pisteliselt kontrolliti kambri töö arvestuse raamatut ja jooobeseisundis isikute kainenema toimetamise kohta koostatud protokolle (koostatud ajavahemikul 01.08.2014-30.08.2014). Dokumentides süsteemseid puudujääke ei avastatud ning Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri prefekti (edaspidi ka prefekti) vastuses² õiguskantsleri teabe nõudmisele sisalduva info põhjal langesid ära ka mõned kontrollkäigul dokumentide kontrollimisel tekkinud kinni peetavate isikute andmete fikseerimist puudutavad küsimused.

(4.1) Alaealiste politseihoonesse toimetamise ja kinnipidamise praktika

Kontrollkäigul ei selgunud üheselt alaealiste isikute Keslinna politseijaoskonda toimetamise ning kinnipidamise praktika. Seetõttu palus õiguskantsler prefektil selgitada antud küsimust puudutavat praktikat.

Õiguskantsler otsustas kogutud esmaste andmete pinnalt alustada omaalgatuslikku menetlust alaealiste politseihoonetesse toimetamise praktika kohta Politsei- ja Piirivalveameti haldusalas ning antud kontrollkäigu kokkuvõttes kõnealuses küsimuses oma seisukohta ei kujunda.

(4.2) Kinni peetavatele isikutele magamistarvete tagamine

Kontrollkäigul selgus, et Keslinna arestikambris peetakse lisaks kainestatavatele kinni isikuid ka teistel õiguslikel alustel. Valdavalt kahtlustatavaid süüteo menetlustes, kes viibivad arestikambrites kuni 48 tundi. Arestikambrite külastamisel ja ka ametnikega vestlemisel ilmnes, et hoolimata kinnipidamise põhjusest, ei tagata kinni peetavatele isikutele madratseid ega muud voodipesu. Samuti ei ole kambrites käterätikuid, kuid ametnikud kinnitasid, et kinni peetavatele isikutele antakse kambri tualettpaberit, mida saab vajadusel kasutada ka käte kuivatamiseks. Arvestades kambri viibimise lühiajalisust, võib praktikat pakkuda käteräti asemel käte kuivatamiseks paberit aktsepteerida.

Madratsite ja voodipesu võimaldamise osas märkis õiguskantsler prefektile saadetud teabe nõudmises, et lähtudes sellest, et arestikambrites viibivad erineval õiguslikul alusel kinni peetud isikud, võiks politsei praktika antud küsimuses olla paindlikum. Õiguskantsler mõnõis, et kainestatava isiku jaoks ei pruugi olla voodipesu ja madratsi tagamine vajalik (kuigi nt Põhja prefektuuri kainestusmajas madrats kainestatavale antakse), kuna kainestamise eesmärgil tohib isikut arestikambris kinni pidada maksimaalselt 12 tundi. Süüteo menetluses kahtlustatavate isikute ja ka teiste kuni 48 tundi kinni peetavate isikute jaoks võib voodipesu ja madratsi olemasolu kambri olla vajalik.

N-õ lühiajalise kinnipidamise tingimuste reguleerimiseks ei ole sätestatud seaduse või määruse tasandil regulatsiooni, kuid Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor on 17.11.2010 kehtestanud käskkirjaga nr 488 „Lühiajalise kinnipidamise juhendi“. Nimetatud juhend otsesõnu küll madratsi ja voodipesu võimaldamist ei sätesta, kuid juhendi kehtestamise ajendiks olnud õiguskantsleri ettepanekus siseministrile lühiajalise kinnipidamise tingimuste regulatsiooni kohta märkis õiguskantsler, et lühiajalisel kinnipidamisel 24-48 tundi peab kambri olema lavats või voodi koos madratsiga ning võimalusel muude magamisvahenditega.³

² Politsei- ja Piirivalveameti 31.10.2014 kiri nr 2.1-4/152881-2.

³ Õiguskantsleri 26.03.2009 kiri nr 7-7/081380/0901979.

Prefekt kinnitas oma vastuses õiguskantsleri teabe nõudmisele, et õiguskantsleri teabe nõudmises väljendatud arvesse võttes väljastati 20.10.2014 Põhja prefektuuri politseijaoskondadele arestikambrites viibivatele isikutele jagamiseks madratsid. Prefekt selgitas, et kaaluti ka voodipesu väljastamise võimalikkust, kuid ilmnes, et see ei ole 48 tundi kestva kinnipidamise puhul mõistlik.

Õiguskantsler aktsepteerib hetkel otsust voodipesu jätta lühiajalisel kinnipidamisel väljastamata. Kuna õiguskantsleri teabe nõudmisest lähtuvalt hakati Kesklinna arestikambris kinni peetavatele isikutele madratseid väljastama, siis loobub õiguskantsler täiendavate soovitude või ettepanekute tegemisest antud küsimuses.

(5) Kokkuvõtteks

Kontrollkäigu tulemusel ei tee õiguskantsler ühtegi täiendavat soovitud või ettepanekut, kuid alustab omaalgatuslikku menetlust uurimaks alaealiste politseihoonetesse toimetamist Politsei- ja Piirivalveameti haldusalas.